

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL SKUNDO PRIEŠ VALSTYBINĘ MOKESČIŲ INSPEKCIJĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJOS

2015-11-20 Nr. 4D-2015/1-1178
Vilnius

I. SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2015-08-21 gavo X (toliau vadinama – pareiškėja) skundą dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau vadinama – VMI prie FM) pareigūnų veiksmų (neveikimo), nepateikiant pareiškėjai informacijos, susijusios su jos skola valstybei (valstybės pašto išlaidomis).

2. Pareiškėja skunde, be kita ko, nurodo:

2.1. „[...] Suprantu, kad nežinojimas neatleidžia nuo atsakomybės, tačiau kai valstybė turi visas priemones informuoti skolininką, bent minimalias ir nieko nekainuojančias, privalėtų pasinaudoti, nes tai, kas vyksta dabar, vadinu apiplėšimu. [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „Prieš porą metų teisiausi su UAB „N“ dėl stogo remonto daugiabučiam name, kuriame turiu butą. [...] Pagal man priskaičiuotą UAB „N“ skolą supratau, kad apeliaciją pralaimėjau, tačiau tikrai nepagalvojau apie pašto išlaidas, nes tai buvo pirmas kartas, kai aš turėjau reikalų su teismais.“

2.3. „Kaip sužinojau iš antstolių, šias skolas - valstybės pašto išlaidas - administruoja VMI prie FM. Esu pateikusi savo visus duomenis VMI prie FM jau nuo 2012 metų.“

2.4. „VMI prie FM siunčia žinutes apie svetainės atnaujinimą, Euro įvedimą ir ką tik nori, bet niekaip - nei žinute, nei įrašu mano kortelėj nepranešė man, kad aš skolinga valstybei. [...]“

2.5. „[...] [VMI prie FM] vietoje trumpo įrašo mokesčių mokėtojo kortelėje geriau už 4,05 Eur skolą pilietį [perduoda] antstoliams, [...]“

3. Pareiškėja Seimo kontrolieriaus prašo įvertinti skunde nurodytas aplinkybes.

II. TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 ir 20 straipsniais, Seimo kontrolierius dėl pareiškėjo skunde nurodytų aplinkybių kreipėsi į **VMI prie FM** ir **Lietuvos antstolių rūmus**.

5. Iš **VMI prie FM** pateiktų paaiškinimų ir dokumentų nustatyta:

5.1. „[...]. Apie pareiškėjos skunde keliamą problemą VMI prie FM sužinojo 2015-08-21, gavusi pareiškėjos 2015-08-21 prašymą [...]“

5.2. „[...]. Paminėtą pareiškėjos 2015-08-21 prašymą išnagrinėjo Nepriemokų administravimo departamento Nepriemokų išieškojimo organizavimo skyriaus I poskyrio vyresnioji specialistė Aldona Urbelienė ir Mokesčių apskaitos departamento Įmokų tvarkymo skyriaus specialistė Audronė Lingienė. Į pareiškėjos prašymą buvo atsakyta 2015-09-21 raštu Nr. (23.4-08)-RNA-33032 [...]“

5.3. „[...]. Dėl Vilniaus miesto apylinkės teismo 2014-12-15 įsiteisėjusiu sprendimu iš pareiškėjos valstybės naudai priteistų 4,05 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, Vilniaus miesto apylinkės teismas 2014-12-29 išdavė vykdomąjį raštą Nr. 2-29819-430/2013 [...]“

5.4. „[...]. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau - CPK) 275 straipsnio nuostatomis, dalyvaujantiems byloje asmenims teismo sprendimai yra paskelbiami ar išsiunčiami. Pagal CPK ir kitų teisės aktų nuostatas VMI prie FM, kaip išieškotoja - valstybei atstovaujanti institucija, neturi pareigos įspėti skolininką apie teismo išduoto vykdomojo rašto perdavimą antstoliui vykdyti.“

5.5. „Šiuo metu į VMI prie FM Mokesčių apskaitos informacinę sistemą (toliau - MAIS) yra suvedamos teismų ar kitų institucijų pateiktuose vykdomuosiuose dokumentuose nurodytos į valstybės biudžetą išieškotinos sumos. VMI prie FM, įtraukusi į apskaitą nesumokėtą sumą, parengia pranešimą skolininkui apie jo neįvykdytas prievolės, kuris įteikiamas telekomunikacijų galiniais įrenginiais, t. y. skolininkas gali susipažinti su pranešimu, prisijungęs prie e. VMI portalo autorizuotų elektroninių paslaugų srities Mano VMI (toliau - e. portalas Mano VMI): *Paslaugos > Užsakyti paslaugą > Dokumentai > Gauti*. **Šiuo konkrečiu atveju pranešimas pareiškėjai dėl techninių kliūčių nebuvo parengtas.**“

5.6. „[...]. MAIS 2015-07-30 duomenimis, pareiškėja 4,05 Eur į valstybės biudžetą sumokėjusi nebuvo, todėl, vadovaujantis CPK 638 straipsnio 2 dalimi, minėtas vykdomasis raštas (tarpininkaujant Lietuvos antstolių rūmams) VMI prie FM 2015-07-30 raštu Nr.(23.4-08)-RNAV-6148 [...] buvo perduotas antstoliui Dainiui Šidlauskui vykdyti. [...]“

5.7. „[...] ne visi asmenys yra paminėto e. portalo Mano VMI vartotojai. Todėl asmenims (skolininkams), kurie nėra šio portalo vartotojai, pranešimai apie skolą galėtų būti siunčiami paštu. VMI prie FM 2015-05-08 rašte Nr. (29.2-31-3)-R3637 (toliau - Raštas) pateikė Lietuvos Respublikos Finansų ministerijai savo nuomonę apie tai, kad toks skolininkų informavimas (tiek elektroniniu būdu, tiek paštu) nebūtų tikslingas dėl šių priežasčių:

5.7.1. skolininkas - asmuo, kurio atžvilgiu yra išduotas vykdomasis dokumentas, dalyvauja atitinkamoje byloje, todėl turi visus duomenis apie paskirtas mokėtinas į valstybės biudžetą sumas bei privalo jas sumokėti;

5.7.2. pranešimų įteikimas paštu iš VMI prie FM pareikalautų didelių minėtų skolų administravimo išlaidų (atitinkamai ir papildomų asignavimų), susijusių su papildomu mokesčių mokėtojų informavimu.“

5.8. „Minėtame Rašte VMI prie FM siūlė atitinkamai pakeisti (tobulinti) teisės aktus, t. y. suteikti VMI teisę išieškoti teismo priteistas sumas iš skolininko kredito (mokėjimo) įstaigų sąskaitose esančių piniginių lėšų ir/ar teisę savo iniciatyva (be mokesčių mokėtojo prašymo (sutikimo) įskaityti jo turimą mokesčių permoką (skirtumą) skoloms pagal teismų išduotus vykdomuosius dokumentus padengti. Tokiu būdu išieškojimas nebūtų perduodamas antstoliams ir skolininkai neturėtų mokėti antstoliams vykdomojo dokumento vykdymo (skolos išieškojimo) išlaidų, taip pat skolų į valstybės biudžetą administravimas taptų efektyvesnis, kadangi VMI prie FM galėtų be mokesčių mokėtojo prašymo išieškoti į valstybės biudžetą sumas pagal kitų valstybės institucijų pateiktus vykdomuosius dokumentus padengti (įskaityti) MAIS mokesčių mokėtojo apskaitoje susidariusia mokesčine permoka ar mokesčių skirtumu ir nustatyta tvarka informuoti asmenį apie atliktą įskaitymą. Pakeitus tam tikras Mokesčių administravimo įstatymo bei

CPK nuostatas, sumažėtų VMI prie FM su piniginių lėšų išieškojimu susijusios administravimo išlaidos bei administracinė našta mokesčių mokėtojams. Kadangi tokiame pasiūlymų įgyvendinti būtina inicijuoti minėtų teisės aktų pakeitimus, todėl reikalingas atitinkamas sritis kuruojančių ministerijų (Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Lietuvos Respublikos finansų ministerijos) pritarimas. Lietuvos Respublikos finansų ministerija 2015-05-19 raštu Nr. ((14.7-03-5K)-1506747)-6K-1503970, kurio kopija buvo pateikta ir Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus įstaigai, iš esmės VMI prie FM pasiūlymams pritarė ir pranešė apie ketinimą imtis atitinkamų teisės aktų pakeitimų inicijavimo. [...].“

5.9. VM prie FM 2015-09-21 rašte Nr. (23.4-08)-RNA-33032, adresuotame pareiškėjai (kopija), be kita ko, nurodyta:

5.9.1. „[...] [VMI prie FM] 2015-08-21 gautas Jūsų prašymas, kuriame prašoma atkreipti dėmesį į Valstybės vardu vykdomą skolų išieškojimą. [...]“.“

5.9.2. „[...] vadovaujantis Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso (toliau - CPK) 594 straipsniu, Lietuvos antstolių procesinę veiklą kontroliuoja apylinkės teismo, kurio veiklos teritorijoje yra antstolio kontoros buveinė, teisėjas. Skundas dėl antstolių ar notarinių veiksmų gal būti paduodamas ne vėliau kaip per dvidešimt dienų nuo tos dienos, kurią skundą pateikiantis asmuo sužinojo apie skundžiamo veiksmo atlikimą arba atsisakymą jį atlikti, bet ne vėliau kaip per devyniasdešimt dienų nuo skundžiamo veiksmo atlikimo (CPK 512 straipsnis).“

5.9.3. „[...] Vilniaus miesto apylinkės teismas 2014-12-09 išdavė vykdomąjį dokumentą Nr. 2-29819-430/2013 dėl 4,05 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu išieškojimo iš Jūsų. VM prie FM Mokesčių apskaitos informacinės sistemos 2015-07-30 duomenimis, Jūs 4,05 Eur į valstybės biudžetą nesumokėjote, todėl vadovaujantis CPK 638 straipsnio 2 dalimi, minėtas dokumentas buvo perduotas antstoliui Dainiui Šidlauskui vykdymui (VMI prie FM 2015-07-30 raštas Nr.(23.4-08)-RNAV-6148).“

5.9.4. „[...] vadovaujantis CPK 275 straipsnio nuostatomis, dalyvaujantiems byloje asmenims teismo sprendimai yra paskelbiami ar išsiunčiami. Vadovaujantis CPK nuostatomis, VM prie FM, kaip išieškotojui - valstybei atstovaujanti institucija, neturi pareigos įspėti skolininką apie teismo išduoto vykdomojo rašto perdavimą vykdyti antstoliui.“

5.9.5. „Dėl 52,33 Eur priskaičiuotų antstolio Dainiaus Šidlausko vykdymo išlaidų prašome kreiptis į minėtą antstolį.“

5.9.6. „Šis raštas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka pasirinktinai: Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai [...] arba Vilniaus apygardos administraciniam teismui [...] ne vėliau kaip per 1 mėnesį nuo šio rašto gavimo dienos.“

6. Iš Lietuvos antstolių rūmų pateiktų paaiškinimų ir dokumentų nustatyta:

6.1. „[...] Lietuvos antstolių rūmai nėra gavę pareiškėjos X skundų dėl antstolių veiksmų ir šis klausimas Lietuvos antstolių rūmuose anksčiau nagrinėtas nebuvo. [...]. Siekdami išsamiai išnagrinėti [...] nurodytas aplinkybes, kreipėmės į [...] antstolį Dainių Šidlauską dėl informacijos suteikimo. [...]“.“

6.2. „Antstolio D. Šidlausko buvome informuoti, kad 2015-08-11 d. priverstiniam vykdymui buvo pateiktas Vilniaus m. apylinkės teismo 2014-12-29 išduotas vykdomasis raštas Nr. 2-29819-430/2013 dėl 4,05 eurų skolos išieškojimo iš skolininkės [pareiškėjos] išieškotojo valstybės naudai. Antstolis informavo, kad skola ir vykdymo išlaidos yra išieškotos iš skolininkės piniginių lėšų, esančių jos sąskaitoje, o vykdomoji byla yra užbaigta. Antstolio patvarkymas dėl piniginių lėšų arešto pareiškėjai įteiktas registruota pašto siunta 2015-09-07 dieną. Pažymėtina, kad antstolio procesiniai veiksmai šioje byloje pareiškėjos nebuvo skundžiami. [...] 2015-09-02 d. antstolis D. Šidlauskas pateikė atsakymą į pareiškėjos 2015-08-21 d. prašymą. [...]“.“

6.3. „[...] Sprendimų vykdymo instrukcijos 4 punktas nustato, kad antstolis, gavęs vykdyti vykdomąjį dokumentą, per tris darbo dienas, o skubaus vykdymo atvejais - nedelsdamas, patikrina, ar nėra akivaizdžių kliūčių, nurodytų CPK 651 straipsnio 2 dalyje, vykdomajam dokumentui priimti ir vykdymo veiksams pradėti. Nenustatęs akivaizdžių kliūčių, antstolis vykdomąjį dokumentą ne vėliau kaip kitą darbo dieną užregistruoja Antstolių informacinėje sistemoje, parengia patvarkymą priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti ir užveda vykdomąją bylą. Patvarkymas priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti ir vykdymo išlaidų apskaičiavimas, o įstatymų nustatytais atvejais - ir raginimas įvykdyti sprendimą siunčiami skolininkui.“

6.4. „CPK 661 straipsnio 1 dalis nustato, kad raginimas įvykdyti sprendimą nesiunčiamas, jeigu įstatyme yra nurodyti įvykdymo terminai. Atsižvelgiant į tai, kad administracinės baudos sumokėjimo terminas yra nustatytas Administracinių teisės pažeidimų kodekse (arba nutarime skirti baudą, jeigu jos sumokėjimo terminas buvo atidėtas arba išdėstytas dalimis), priėmęs vykdyti tokį vykdomąjį dokumentą antstolis iš karto pradeda priverstinio vykdymo procesą. Taip pat pažymėtina, kad, vadovaujantis CPK 661 straipsnio 2 dalimi, raginimas įvykdyti sprendimą nesiunčiamas bylose dėl mažesnių nei 57 eurai sumų išieškojimo. Antstolei N. Lipeikienei vykdyti buvo pateiktas nutarimas administracinių teisės pažeidimų byloje, antstoliui D. Šidlauskui buvo pateiktas vykdyti vykdomasis dokumentas dėl piniginių sumos iki 57 eurų išieškojimo. Taigi, abiem minėtais atvejais raginimas skolininkui neturėjo būti siunčiamas raginimas. [...]“

6.5. „ATPK 314 straipsnyje nustatyta, kad jeigu pažeidėjas nesumoka baudos per ATPK 313 straipsnyje nustatytą terminą, nutarimą skirti baudą priėmęs organas (pareigūnas), o jeigu nutarimą priima teismai ar administracinės komisijos prie savivaldybių tarybų, - protokolą surašęs organas (pareigūnas) šį nutarimą siunčia antstoliui vykdyti. Pažymėtina, kad CPK 650 straipsnio 2 dalis nustato, kad pateikdami išieškojimui vykdyti vykdomąjį dokumentą, išieškotojas, institucija ar pareigūnai administracinių teisės pažeidimų bylose tiek, kiek jos susijusios su turtinio pobūdžio išieškojimais, kitos institucijos ir pareigūnai, kurių sprendimų vykdymas civilinio proceso tvarka nustatytas įstatymuose, kartu pateikia antstoliui duomenis, patvirtinančius, kad pateikiamas vykdomasis dokumentas nėra įvykdytas ir turi būti vykdomas priverstine tvarka, taip pat atsako už šių duomenų teisingumą. Perdavus nutarimą vykdyti antstoliui ir antstoliui užvedus vykdomąją bylą, pradedamas priverstinio vykdymo procesas. Taigi, antstolio funkcijos prasideda, gavus vykdomąjį dokumentą, už iki perdavimo vykdymui antstoliui teisės aktų nustatytus veiksmus (asmens informavimas apie teismo sprendimą, nutarimo įteikimas ir kt.) atlieka teisės aktų įgalios institucijos ir/ar pareigūnai. [...]“

6.6. „CPK 610 straipsnio 1 dalis nustato, kad vykdymo išlaidos išieškomos iš skolininko. Vykdymo išlaidų dydį, apskaičiavimo ir apmokėjimo tvarką nustato Sprendimų vykdymo instrukcija. Vykdymo išlaidos skirstomos į vykdomosios bylos administravimo išlaidas ir atlygį antstoliui. Vykdomosios bylos administravimo išlaidas sudaro kiekvienoje vykdomojoje byloje privalomiems veiksams atlikti būtinos išlaidos ir papildomos išlaidos, kurios patiriamos atliekant atskirus veiksmus konkrečioje vykdomojoje byloje. [...] vykdymo išlaidos, išskyrus nustatytąsias procentine išraiška bei išlaidos, kurias antstolis privalo sumokėti tretiesiems asmenims, vykdydamas antstolio funkcijas (pavyzdžiui, pašto ir kurjerių, areštuoto turto saugojimo), yra indeksuojamos taikant Statistikos departamento nustatytą ketvirčio vartotojų kainų indeksą, jeigu jis didesnis negu 110.“

6.7. „Vykdymo išlaidų apmokėjimo tvarką, jų dydžius reglamentuoja Sprendimų vykdymo instrukcija. [...] vykdymo išlaidų rūšys ir dydžiai nurodomi vykdymo išlaidų apskaičiavime, kuris yra siunčiamas skolininkui (Sprendimų vykdymo instrukcijos 4 punktas). [...] Sprendimų vykdymo instrukcijos 5 punkto nuostatos, numatančios supaprastintą mažesnių nei 57 eurai skolų išieškojimą, yra priimtose išimtinai tik skolininkų interesų apsauga, siekiant sumažinti vykdymo išlaidas, išieškant nedideles skolas. Tiek Teisingumo ministerija, tiek Lietuvos antstolių rūmai nuolat gaudavo skundų, kad išieškant nedideles skolas yra skaičiuojamos didelės vykdymo

išlaidos. Atsižvelgiant į tai, teisingumo ministro 2014 m. sausio 13 d. įsakymu Nr. 1R-5, buvo pakeistas Sprendimų vykdymo instrukcijos 5 punktas, jame nustatant supaprastintą skolų iki 200 litų (įvedus eurą ši suma buvo pakeista į 57 eurus) išieškojimą.“

6.8. „Naujoji tvarka numato, kad tuo atveju, jeigu antstolis vykdo tik vieną vykdomąją bylą dėl išieškojimo iš to skolininko ir skolos suma yra mažesnė nei 57 eurai, antstolis išieškojimą nukreipia į banko sąskaitoje esančias skolininko lėšas. Jeigu skola išieškoma per 30 dienų, skaičiuojamos tik būtinos vykdymo išlaidos, kurios bylose iki 57 eurų negali viršyti 20 eurų, ir pašto išlaidos už procesinių dokumentų įteikimą. Šiuo atveju papildomos vykdymo išlaidos už konkrečių vykdymo veiksmų atlikimą ir atlygis antstoliui būtų neskačiuojami. Taigi, Sprendimų vykdymo instrukcijos 5 punkte nustatyta nauja tvarka yra ypač palanki skolininkui, nes iki kelių kartų sumažino vykdymo išlaidas, kurios būtų iš jo išieškomos. Pažymėtina, kad Sprendimų vykdymo instrukcijos 5 punkte numatyta supaprastinta išieškojimo tvarka taikoma išieškant ne tik administracines baudas, bet visas skolas, mažesnes nei 57 eurai.“

7. Kiti tyrimui reikšmingi dokumentai:

7.1. *Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2015-05-19 rašte Nr. (14.7-03)-5K-1506747 pateiktame atsakyme į 2015-03-16 Seimo kontrolieriaus pažymoje Nr. 4D-2014/1-1842 nurodytas rekomendacijas, be kita ko, pažymėta:*

7.1.1. „Vykdydami Ministro Pirmininko pavedimą, įformintą Vyriausybės kanclerio 2015 m. kovo 20 d. rezoliucija Nr. 9-850, ir išnagrinėję Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus pažymoje dėl [piliečio] [duomenys neskelbtini] skundo prieš [VMI prie FM] nurodytas tyrimo išvadas, teikiame pagal kompetenciją savo išvadas ir pasiūlymus dėl rekomendacijos Vyriausybei spręsti klausimą dėl teisinio reguliavimo tobulinimo, teisiškai įtvirtinant nuostatas, numatančias, kad prieš [VMI prie FM] siunčiant vykdomuosius dokumentus Lietuvos antstolių rūmams, skolininkas būtų informuojamas apie galimybę, pateikus prašymą [VMI prie FM], įskaityti išieškotiną sumą iš skolininko turimos mokestinės permokos.“

7.1.2. „Dabartinis teisinis reguliavimas numato, kad jeigu pagal vykdomąją dokumentą išieškoma į valstybės biudžetą ir, jeigu įstatymai nenustato kitaip, valstybei atstovauja [...] [VMI prie FM]. Atstovavimas paprastai pasireiškia tuo, kad VMI prie FM apskaito valstybės naudai priteistas lėšas ir organizuoja jų išieškojimo procesą - kitų institucijų vykdomuosius dokumentus pateikia vykdyti antstoliams. Esant mokestinei permokai, VMI prie FM gali įskaityti šias lėšas tik gavus mokesčių mokėtojo prašymą. Be mokesčio mokėtojo prašymo iš mokestinės permokos padengti priteistas lėšas, nagrinėjamu atveju, galima tik gavus antstolio patvarkymą vykdomojoje byloje. Pažymėtina, kad išieškojimuose iki 57 eurų antstolis išieškojimą pirmiausia nukreipia į skolininko banko sąskaitoje esančias pinigines lėšas, o kitas priverstinio vykdymo priemones, tarp jų ir išieškojimo iš mokestinės permokos, taiko tik neišieškojus skolos iš sąskaitų.“

7.1.3. „Kaip informavo VMI, ji galėtų papildomai informuoti mokesčių mokėtoją apie jo teisę galimai turima mokesčių permoka padengti ne tik mokestinę nepriemoką, bet ir kitas priklausančias į valstybės biudžetą sumokėti sumas. Tačiau reikėtų pritarti VMI pozicijai, kad toks papildomas informavimas nebūtų efektyvus ir pagrįstas, jis ilgintų išieškojimo procesą ir pareikalautų papildomų skolų administravimo išlaidų.“

7.1.4. „[...] nuo 2015 m. liepos 1 d. įsigaliosianti baudų už administracinius teisės pažeidimus administravimo ir išieškojimo tvarka, be kita ko, padės išspręsti panašias problemas administracinių baudų išieškojimo srityje: prieš siunčiant kitų institucijų vykdomuosius dokumentus dėl baudų už administracinius teisės pažeidimus išieškojimo antstoliams, VMI prie FM, be atskiro mokesčio mokėtojo prašymo, įskaitys nesumokėtas baudas iš jo turimos permokos. Manytume, kad laikantis teisinio reguliavimo nuoseklumo, išieškojimo operatyvumo ir ekonomiškumo, tokia pati tvarka galėtų būti taikoma ir dėl kitų vykdomųjų dokumentų, teikiamų antstoliams per VMI prie FM.“

7.1.5. „[...] Finansų ministerija į artimiausius Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo pakeitimus įtrauks atitinkamas nuostatas dėl pagal vykdomuosius dokumentus priklausančių į valstybės biudžetą sumokėti sumų įskaitymo iš mokesčių permokos, taip pat, prireikus, inicijuos kitų teisės aktų pakeitimus.“

Skundo tyrimui reikšmingi teisės aktai

8. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai:

8.1. **Istatymai:**

8.1.1. *Seimo kontrolierių įstatyme* nustatyta:

12 straipsnis – „Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. [...]“

8.1.2. *Civilinio proceso kodekse* nustatyta:

18 straipsnis – „Įsiteisėję teismo sprendimas, nutartis, įsakymas ar nutarimas yra privalomi valstybės ar savivaldybių institucijoms, tarnautojams ar pareigūnams, fiziniams bei juridiniams asmenims ir turi būti vykdomi visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.“

510 straipsnis - „1. Šiame skyriuje nustatyta tvarka gali būti skundžiami antstolių procesiniai veiksmai ar atsisakymas procesinius veiksmus atlikti. 2. Skundas dėl antstolio procesinių veiksmų ar atsisakymo atlikti procesinius veiksmus pateikiamas antstoliui [...]. 3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytą skundą antstolis išnagrinėja per penkias darbo dienas nuo jo gavimo ir dėl to priima patvarkymą. Jeigu antstolis atsisako visiškai ar iš dalies patenkinti skundą, skundas, išskyrus šio straipsnio 5 dalyje nurodytą atvejį, kartu su antstolio patvarkymu ir vykdomąja byla ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo patvarkymo priėmimo persiunčiamas apylinkės teismui, kurio veiklos teritorijoje yra antstolio kontoros buveinė. Antstolio patvarkymas, kuriuo nepatenkintas skundas persiunčiamas teismui, yra neskundžiamas.“

610 straipsnis – „1. [...] Vykdomo išlaidos išieškomos iš skolininko. 2. Išimtis dėl vykdomo išlaidų apmokėjimo gali nustatyti Sprendimų vykdymo instrukcija.“

638 straipsnis – „1. Išieškotojas yra asmuo, kurio naudai išduotas vykdomasis dokumentas. 2. Kai pagal vykdomąjį dokumentą turi būti išieškoma į valstybės biudžetą, valstybei atstovauja valstybinė mokesčių inspekcija, išskyrus atvejus, kai įstatymuose nustatyti kiti subjektai.“

661 straipsnis – „[...] 2. Raginimas nesiunčiamas skubaus vykdomo bylose, bylose dėl turto konfiskavimo ir mažesnių negu penkiasdešimt septyni eurai piniginių sumų išieškojimo.“

8.1.3. *Mokesčių administravimo įstatyme* nustatyta:

25 straipsnio 1 dalis – „Centrinis mokesčių administratorius pagal kompetenciją atlieka tokias pagrindines funkcijas: 1) organizuoja mokesčių mokėtojų švietimą ir konsultavimą; [...]; 3) nustato mokesčių mokėtojų aptarnavimo prioritetus ir procedūras; [...]; 20) nustato į biudžetą mokamų mokesčių apskaitos politiką ir tvarko į biudžetą mokamų mokesčių apskaitą.“

36 straipsnis – „Mokesčių mokėtojas turi teisę: 1) iš mokesčių administratoriaus gauti nemokamą informaciją apie mokesčius, jų lengvatas, informaciją apie galiojančius mokesčių teisės aktus bei kitą informaciją, reikalingą jo mokestinėms prievolėms vykdyti; [...]“

164 straipsnio 1 dalis – „Dokumentai mokesčių mokėtojui gali būti įteikiami tokiais būdais: 1) tiesiogiai įteikiant; 2) siunčiant registruotu laišku; 3) telekomunikacijų galiniais įrenginiais; 4) viešai paskelbiant.“

8.1.4. *Antstolių įstatyme* nustatyta:

27 straipsnio 1 dalis – „Antstolio procesinių veiksmų teisėtumą Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka kontroliuoja teismas.“

8.1.5. *Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatyme* nustatyta:

3 straipsnis – „Įstaigos privalo teikti pareiškėjams informaciją. [...]“

4 straipsnis – „Įstaigos, teikdamos informaciją, vadovaujasi šiais principais: [...]; 2) *tikslumo*, reiškiančio, kad pareiškėjui teikiama informacija turi atitikti įstaigos disponuojamą informaciją; 3) *teisėtumo*, reiškiančio, kad įstaigos veiksmai teikiant informaciją grindžiami šiuo ir kitais įstatymais ar kitais teisės aktais; [...]; 5) *pagalbos*, reiškiančios, kad visuomenei teikiama pagalba pasinaudoti galimybe gauti informaciją.“

8.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų teisės aktai:

8.2.1. Lietuvos Respublikos finansų ministro 1997 m. liepos 29 d. įsakymu Nr. 110 patvirtintuose *Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos nuostatuose* (su vėlesniais pakeitimais) reglamentuojama:

9 punktas – „[VMI prie FM], sprendama jai iškeltus uždavinius, pagal savo kompetenciją atlieka tokias funkcijas: [...]; 9.22. nustato Valstybinės mokesčių inspekcijos informacinės sistemos ir jos plėtros prioritetus bei procedūras ir kontroliuoja, kaip jų laikomasi, rengia informacinės sistemos plėtros programas (projektus), kuria ir prižiūri informacinę sistemą, užtikrina šios sistemos sąveiką su kitų Lietuvos ir užsienio institucijų informacinėmis sistemomis bei registrais; [...]“

8.2.2. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1R-352 patvirtintoje *Sprendimų vykdymo instrukcijoje* (su vėlesniais pakeitimais) reglamentuojama:

5 punktas – „Išieškojimuose iki 57 eurų antstolis įsiskolinimo, būtinų vykdymo išlaidų ir pašto (kurjerių) išlaidų išieškojimą nukreipia į skolininko banko sąskaitoje esančias pinigines lėšas. [...]“

Tyrimo išvados

9. Šio pareiškėjos skundo tyrimo metu esminė vertintina aplinkybė – VMI prie FM pareigūnų veiksmai (neveikimas), nepateikiant pareiškėjai informacijos, susijusios su jos skola valstybei (valstybės pašto išlaidomis).

Atsižvelgus į šio tyrimo metu nustatytas aplinkybes (pažymos 1–7 paragrafai), į teisinį reglamentavimą, nurodytą pažymos 8 paragrafe, konstatuotina:

9.1. kaip reglamentuojama Civilinio proceso kodekso 18 straipsnyje, įsiteisėję teismo sprendimas, nutartis, įsakymas ar nutarimas yra privalomi valstybės ar savivaldybių institucijoms, tarnautojams ar pareigūnams, fiziniams bei juridiniams asmenims ir turi būti vykdomi visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Remiantis VMI prie FM tyrimo metu pateikta informacija, Vilniaus miesto apylinkės teismo 2014-12-15 įsiteisėjusiu sprendimu, be kita ko, iš pareiškėjos valstybės naudai buvo priteista 4,05 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu. Atsižvelgiant į tai, 2014-12-29 buvo išduotas Vilniaus miesto apylinkės teismo vykdomasis raštas Nr. 2-29819-430/2013 (pažymos 5.3 punktas). Remiantis Civilinio proceso kodekso 610 straipsnio 1 dalimi, vykdymo išlaidos yra išieškomos iš skolininko. Svarbu pažymėti, jog, kai pagal vykdomąjį dokumentą turi būti išieškoma į valstybės biudžetą, valstybei atstovauja ***valstybinė mokesčių inspekcija***, išskyrus atvejus, kai įstatymuose nustatyti kiti subjektai (Civilinio proceso kodekso 638 straipsnio 2 dalis).

9.2. Mokesčių administravimo įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 1, 3 bei 20 punktuose įtvirtintos nuostatos, numatančios centriniam mokesčių administratoriui pareigą pagal kompetenciją organizuoti mokesčių mokėtojų švietimą ir konsultavimą, numatyti mokesčių mokėtojų aptarnavimo prioritetus ir procedūras, nustatyti į biudžetą mokamų mokesčių apskaitos politiką bei tvarkyti į biudžetą mokamų mokesčių apskaitą. Kaip reglamentuojama to paties teisės akto 36 straipsnio 1 dalies 1 punkte, mokesčių mokėtojas turi teisę iš ***mokesčių administratoriaus gauti nemokamą informaciją apie mokesčius, jų lengvatas, informaciją apie galiojančius mokesčių teisės aktus bei kitą informaciją, reikalingą jo mokestinėms prievolėms vykdyti***. Mokesčių administravimo įstatymo 164 straipsnio 1 dalyje numatyti dokumentų mokesčių mokėtojams įteikimo būdai:

tiesiogiai įteikiant, siunčiant registruotu laišku, telekomunikacijų galiniais įrenginiais, viešai paskelbiant (pažymos 8.1.3 punktą). Šiuo atveju tikslinga atkreipti dėmesį į tai, jog, remiantis Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos nuostatų 9.22 punktu, VMI prie FM, sprendama jai iškeltus uždavinius, pagal savo kompetenciją nustato Valstybinės mokesčių inspekcijos informacinės sistemos ir jos plėtros prioritetus bei procedūras ir kontroliuoja, kaip jų laikomasi, rengia informacinės sistemos plėtros programas (projektus), kuria ir prižiūri informacinę sistemą, užtikrina šios sistemos sąveiką su kitų Lietuvos ir užsienio institucijų informacinėmis sistemomis bei registrais.

10. Svarbu pažymėti, jog, remiantis VMI prie FM Seimo kontrolieriui pateikta informacija, šiuo metu į VMI prie FM Mokesčių apskaitos informacinę sistemą (toliau vadinama - MAIS) yra suvedama informacija, sietina su teismų ar kitų institucijų pateiktuose vykdomuosiuose dokumentuose nurodytomis į valstybės biudžetą išieškotinomis sumos. Atsižvelgiant į tai, įtraukus į apskaitą nesumokėtą sumą, ***VMI prie FM turi pareigą parengti pranešimą skolininkui apie jo neįvykdytas prievoles, kuris įteikiamas telekomunikacijų galiniais įrenginiais***. Kaip tyrimo metu buvo informuotas Seimo kontrolierius, skolininkas gali susipažinti su pranešimu apie jo neįvykdytas prievoles prisijungęs prie e. VMI portalo autorizuotų elektroninių paslaugų srities *Mano VMI*.

Tyrimo metu nustatyta, jog ***pareiškėjos skundo atveju pranešimas pareiškėjai jai apie į valstybės biudžetą mokėtiną 4,05 Eur sumą, sietiną su procesinių dokumentų įteikimu, dėl techninių kliūčių nebuvo parengtas*** (pažymos 5.5 punktą). Šiuo atveju taip pat tikslinga atkreipti dėmesį į tai, jog VMI prie FM, 2015-09-21 raštu Nr. (23.4-08)-RNA-33032 teikdama pareiškėjai atsakymą į jos 2015-08-21 kreipimąsi, dėl Seimo kontrolieriui nežinomų priežasčių nepaaiškino (nenurodė priežasčių), kodėl minėta informacija apie pareiškėjos 4,05 Eur skolą valstybei telekomunikacijų galiniais įrenginiais (ar kitu būdu) jai nebuvo pateikta (pažymos 5.9 punktą). Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, jog VMI prie FM pareigūnų veiksmai (neveikimas), susiję su informacijos apie neįvykdytas prievoles (šiuo atveju – 4,05 Eur skolą valstybei) pareiškėjai teikimu, skundo tyrimo atveju laikytini buvę netinkamais, dėl to ***buvo pažeista pareiškėjos teisė į gerą viešąjį administravimą***.

Seimo kontrolierius atkreipia VMI prie FM dėmesį, jog Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo 3 straipsnyje numatyta, kad įstaigos privalo teikti pareiškėjams informaciją. Remiantis to paties teisės akto 4 straipsnio 1 dalies 2 punkte reglamentuojamu tikslumo principu, pareiškėjui teikiama informacija turi atitikti įstaigos disponuojamą informaciją, o, remiantis to paties teisės akto 4 straipsnio 1 dalies 5 punkte numatytu pagalbos principu, visuomenei turi būti teikiama pagalba pasinaudoti galimybe gauti informaciją. Atsižvelgiant į tai, VMI prie FM tikslinga imtis priemonių, kad ateityje VMI prie FM teikiant pranešimus skolininkams apie jų neįvykdytas prievoles (ypač atkreipiant dėmesį į telekomunikacijų galiniais įrenginiais teikiamą informaciją), būtų išvengta techninio ir (ar) kitokio pobūdžio kliūčių, ir skolininkai apie neįvykdytas prievoles būtų informuojami tinkamai bei laiku. Seimo kontrolieriaus nuomone, šiuo atveju taip pat tikslinga apsvarstyti skolininkų informavimo alternatyvias galimybes (pavyzdžiui, elektroniniu paštu), pasinaudojant VMI prie FM duomenų bazėse turimais skolininkų kontaktiniais duomenimis.

11. Apibendrinant, darytina išvada, jog pareiškėjos skundas dėl VMI prie FM pareigūnų veiksmų (neveikimo), nepateikiant pareiškėjai informacijos, susijusios su jos skola valstybei (valstybės pašto išlaidomis), pripažintinas pagrįstu.

12. Papildomai atkreiptinas pareiškėjos dėmesys į tai, jog, remiantis Civilinio proceso kodekso 661 straipsnio 2 dalimi, raginimas bylose dėl mažesnių negu penkiasdešimt septyni eurai piniginių sumų išieškojimo skolininkams nėra siunčiamas. Tyrimo metu nustatyta, jog pareiškėja,

remiantis MAIS 2015-07-30 duomenimis, 4,05 Eur į valstybės biudžetą sumokėjusi nebuvo, todėl, vadovaujantis CPK 638 straipsnio 2 dalimi, Vilniaus miesto apylinkės teismo 2014-12-29 vykdomasis raštas Nr. 2-29819-430/2013, tarpininkaujant Lietuvos antstolių rūmams, VMI prie FM 2015-07-30 raštu Nr.(23.4-08)-RNAV-6148 buvo perduotas antstoliui Dainiui Šidlauskui vykdyti (pažymos 5.6 punktas). Remiantis Sprendimų vykdymo instrukcijoje 5 punkto nuostatomis, išieškojimuose iki 57 eurų antstolis įsiskolinimo, būtinų vykdymo išlaidų ir pašto (kurjerių) išlaidų išieškojimą nukreipia į skolininko banko sąskaitoje esančias pinigines lėšas.

Kaip Seimo kontrolierių tyrimo metu informavo Lietuvos antstolių rūmai, minėta pareiškėjos skola ir vykdymo išlaidos yra išieškotos iš pareiškėjos piniginių lėšų, esančių jos sąskaitoje, vykdomoji byla yra šiuo metu yra užbaigta, o antstolio patvarkymas dėl piniginių lėšų arešto pareiškėjai įteiktas registruota pašto siunta įteiktas 2015-09-07 (pažymos 6.2 punktas).

Šiuo atveju svarbu pažymėti, jog Seimo kontrolierius, pagal Seimo kontrolierių įstatymą, nėra įgaliotas vertinti antstolio procesinių veiksmų. Antstolių įstatymo 27 straipsnio 1 dalyje numatyta, jog antstolio procesinių veiksmų teisėtumą Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka kontroliuoja teismas. Pažymėtina, jog Civilinio proceso kodekse yra nustatyta speciali antstolio procesinių veiksmų apskundimo tvarka (pažymos 8.1.2 punktas), kuria pareiškėja turi teisę pasinaudoti, jeigu nesutinka su antstolio Dainiaus Šidlausko procesiniais veiksmais, šiuo atveju – dėl priskaičiuotų vykdymo išlaidų dydžio.

13. Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad Seimo kontrolierius, gavęs pareiškėjo (*duomenys neskelbtini*) skundą dėl VMI prie FM pareigūnų veiksmų, susijusių su pareiškėjo skolos į valstybės biudžetą išieškojimu, atliko tyrimą ir 2015-03-16 surašė pažymą Nr. 4D-2014/1-1842, kurioje, be kita ko, Lietuvos Respublikos Vyriausybei siūlė spręsti klausimą dėl teismo reglamentavimo tobulinimo, teisiškai įtvirtinant nuostatas, numatančias, jog prieš Valstybinei mokesčių inspekcijai siunčiant vykdomuosius dokumentus Lietuvos antstolių rūmams, skolininkas būtų informuojamas apie galimybę, pateikus prašymą Valstybinei mokesčių inspekcijai, įskaityti išieškotiną sumą iš skolininko turimų mokestinių permokų (pažymos 7.1.1 punktas).

Atsižvelgiant į tai, vykdydama Ministro Pirmininko pavedimą, Lietuvos Respublikos finansų ministerija 2015-05-19 raštu Nr. (14.7-03)-5K-1506747, be kita ko, informavo Seimo kontrolierių, jog į artimiausius Mokesčių administravimo įstatymo pakeitimus įtrauks atitinkamas nuostatas dėl pagal vykdomuosius dokumentus priklausančių į valstybės biudžetą sumokėti sumų įskaitymo iš mokesčių permokos, taip pat, prireikus, inicijuos kitų teisės aktų pakeitimus (pažymos 7.1.5 punktas).

III. SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

14. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Seimo kontrolierius nusprendžia:

pareiškėjos X skundą dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), nepateikiant pareiškėjai informacijos, susijusios su jos skola valstybei (valstybės pašto išlaidomis), pripažinti pagrįstu.

IV. SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

15. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1 ir 17 punktais, Seimo kontrolierius rekomenduoja:

15.1. *Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos* - imtis techninių (organizacinių) priemonių, kad ateityje, Valstybinei mokesčių inspekcijai prie

Lietuvos Respublikos finansų ministerijos teikiant pranešimus skolininkams apie jų neįvykdytas prievoles (ypač atkreipiant dėmesį į telekomunikacijų galiniais įrenginiais teikiamą informaciją), būtų išvengta techninio ir (ar) kitokio pobūdžio kliūčių, ir skolininkai apie neįvykdytas prievoles būtų informuojami tinkamai bei laiku;

15.2. ***Lietuvos Respublikos finansų ministerijai*** – atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos finansų ministerija 2015-05-19 raštu Nr. (14.7-03)-5K-1506747 informavo Seimo kontrolierių, jog į artimiausius Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo pakeitimus įtrauks atitinkamas nuostatas dėl pagal vykdomuosius dokumentus priklausančių į valstybės biudžetą sumokėti sumų įskaitymo iš mokesčių permokos, taip pat, prireikus, inicijuos kitų teisės aktų pakeitimus (pažymos 7.1 punktas), pateikti informaciją apie Seimo kontrolieriaus 2015-03-16 pažymoje Nr. 4D-2014/1-1842 nurodytos rekomendacijos vykdymo eigą;

Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus prašytume Seimo kontrolierių ir pareiškėją informuoti iki **2015-12-23**.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas